

KMETOVALEC.

Ilustrovan gospodarski list.

Uradno glasilo

Kmetijske družbe za Slovenijo.

•Kmetovalec• izhaja 15. in zadnji dan v mesecu ter stane 10 D na leto. Za inozemstvo 15 D. — Posamezna številka stane 50 para. Udje Kmetijske družbe za Slovenijo dobivajo list brezplačno.

Inserati (oznani) se zaračunajo po nastopnih cenah: Inzerat na pol strani 300 D, na $\frac{1}{4}$ strani 150 D, na $\frac{1}{8}$ strani 75 D, na $\frac{1}{16}$ strani 50 D, na $\frac{1}{32}$ strani 25 D. Vsaka beseda v „Mailih naznanilih“ stane 25 par, najmanj pa skupaj 5 D.

Urejuje inž. Rado Lah; založba Kmetijske družbe za Slovenijo; tisk J. Blasnika naslednikov.

Vsa pisma, naročila in reklamacije je pošiljati Kmetijski družbi za Slovenijo v Ljubljani, Turjaški trg šte. 3. — Ponatisi iz „Kmetovalca“ so dovoljeni le tedaj, če se navede vir.

St. 8. Ljubljana, 30. aprila 1922. Letnik XXXIX.

Obseg: O kužni krvomočnosti pri govedih. — Šest kmetijskih resnic. — Dve nujni nalogi naše živinoreje. — Katera ovca je v Sloveniji najboljša? — Ali ostane lansko še sladko vino poleti stanovitno? — Moderno zatiranje živalskih kužnih in nalezljivih bolezni. — Vzroki neplodnosti pri govedih. — Kmetijsko-šolski vestnik. — Vprašanja in odgovori. — Kmetijske novice. — Uradne vesti. — Družbene vesti. — Inzerati.

O kužni krvomočnosti pri govedih.

(Odgovor na 55. vprašanje.)

Krvomočnost pri živalih, ki se znanstveno „hemoglobinurija“ imenuje, more imeti razne vzroke, toda kužna krvomočnost govedih ima vedno enimisti vzrok, in sicer okuženje z neko enocelično, silno majhno praživalico (protocejo), iz vrste „pirozomov“, ki se latinski zove „piroplazma bovis“. Ta praživalca, ki je eno do dve tisočinki milimetra velika, torej majhna kakor kaka kužna gliva ali bakterij, je tista, ki povzroča kužno krvomočnost pri govedih, katera kuga se imenuje znanstveno „goveja piroplazmoza“.

Praživalca, ki povzroča kužno krvomočnost pri govedih, živi v nekem klopu (boophilus bovis), ter potrebuje za svoj popolni razvoj drugo žival, t. j. rednico, ki je v tem primeru edinole govedo. Praživalca se pa na svojem potu do popolnega razvoja, živeča v doraslem in v spolno dozorelem klopu, skozi jajčeca ličinke in nimfe preoblikuje in le tiste njene oblike, ki žive v ličinkah in nimfah so kužne in govedih nevarne, zato dozorel in okužen klop, ki sesa kri na govedih, ni neposredno nevaren.

Praživalce govejega klopa pridejo kot kužilo na govedo in v njega kri edinole potom njenih ličink in nimf. V krvi se zarijejo v rdeča krvna telesa, ki jih drobce v neznanstveno majhne drobce, vsled česar se pojavljajo razni znaki precej hude bolezni, in scalnica se s takimi krvnimi drobci napolni, zato izgleda kakor s krvjo pomešana.

Posredno neškodljiva, dozorela, oplojena in z govejo krvjo nasičena samica govejega klopa pade na tla in iz-

leže na travi 2000—4000 jajčec, iz katerih se v 3—5 tednih izvale ličinke. Te ostanejo nekaj časa na travi ter se o priliki primejo kože paseče se govedih, in če je bila samica okužena, vcepijo najprej one in potem iz njih nastale nimfe kužilo v goved. Ker ti zajedalci navadno žive na močvirnatih tleh, zlasti na gozdni paši ali v bližini gozdov in grmovja, zato se kužna krvomočnost govedih navadno pojavlja le pri živini, ki se na takih mestih pase. Zimski mraz zajedalce v svojem razvoju prav malo ovira. Če pomladansko toplo vreme omogoči izleženje ličink iz jajec okuženih kloпов, se pojavijo čez 14 dni prvi primeri kužne krvomočnosti paseče se živine, dočim se pojavi pri govedih v hlevu le redkokdaj in le takrat, če pridejo ličinke s travo in listjem iz okuženih mest v hlev.

Prav mlada goved ima proti kužilu večjo odporno silo nego starejša. Slabo rejena in sploh slabotna goved močnejše oboli. Hladno in vlažno vreme ima slab vpliv na potek bolezni.

Od dneva okuženja do izbruha bolezni preteče 14 do 18 dni.

Znamenje kužne krvomočnosti se prične z zvišanjem telesne gorkote živali (dobé vročino), postajajo nenavadno trudne in dihanje ter delovanje srca je pospešeno. Telesna gorkota se vzdrži več dni na 40—42° C ter gre pri lahkem obolenju nazaj k naravni, a v težkih primerih gre še pred poginom nižje. Na paši tako bolne živali v kratkih presledkih počivajo, zaostajajo za čredo in prekinjajo s prežvekovanjem. Izjemno se bolne živali čudno obnašajo in postanejo tudi togotne. Odlaganje blata nekaj časa preneha, pozneje se krčevito iztreblja suho, rumenkastorjavo blato in končno se dristi mehko blato, pomešano s sluzom in s strjeno krvjo. Mlečnost takoj pri iz-

bruhu bolezní močno odneha ter je mleko včasih rumenkasto in grenkega okusa. Pozneje bolne živali pri hoji opletajo, se tresejo, oči solze, lakotnice močno upadejo in koža postaja suha in krhka. Število rdečih krvnih teles padé v nekaj dneh od 7 do 8 milijonov v enem kubičnem milimetru na polovico ali tretjino, v smrtnih primerih celo na eno petino do eno šestino tega števila. Scalnica je od razkrojene krvi rdeča, zraven pa pridejo še barvila iz žolca, vsled česar more scalnica postati tudi zelenkasta in slednjč temnordeča ali celo črnordeča.

V smrtnonevarnih primerih obolele živali v treh do štirih dneh tako oslabe, da le leže in pri hitrem padanju telesne gorkote poginejo.

V lahkih primerih prenéha vročina sredi prvega tedna bolezní, istočasno postaja scalnica čistejša in poželenje po klaji ter prežvekovanje se vrmeta.

Mlade krepke živali dobe le majhno vročino in se hitro ozdravijo.

Spólno zreli klopi se nahajajo na obolelih živalih v veliki množini okoli sramnice, ritnika, na vimenu, na notranjih straneh stegnov, dočim se ličinke in nimfe nasele okolu smrčka, na vekah oči, na ušesih in vimenu.

Pašo obolelih živali je na okuženih mestih nemudno opustiti; najbolje je tako živino do ozdravljenja imeti v hlevu, kamor ne sme trava in listje iz sumljivih krajev, s čemur se največkrat doseže ozdravljenje.

Edino pravo je takoj poklicati živinozdravnika, ki marsikaj odredi, odnosno naredi, kar kmetovalec sam ni sposoben narediti, zlasti če je v zvezi s kužno krvomočnostjo pomanjkanje dobre krvi v bolni živali. Kot najboljšé zdravilo velja vbrizgavanje tripanovega plavila ali rdečila. Za rabo tega zdravila je večč edinole živinozdravnik.

Kužna krvomočnost se zdravi tudi potom preprečevalnega in drugega cepljenja, toda tudi ta zadeva, ki je danes pri nas težko izpeljiva, spada izključno v delokrog živinozdravnikov, odnosno veterinarske policije in zato ne gre o tem v našem listu kaj več pisati.

Za kmetovalce v krajih, kjer se pojavlja kužna krvomočnost pri govedih, je največje važnosti vedeti ono, s čemur se da to bolezen preprečevati, zato bodi tudi o tem najvažnejše povedano.

Zanesljivo se bolezen prepreči, če se ne pusti goved pasti po prostórah, ki so dognano okuženi in če se ne poklada trava in ne nastilja listja v hlevih, ki prihaja s takih pašnikov. Osuševanje takih mest nevarnost pred okuženjem znatno zmanjša. Vsled slabega zimskega krmjenja oslabileno živino zlasti ni na sumljivo pašo goniti. Kjer so posestniki revni in jim primanjkuje klaje, naj pasejo na sumljivih pašnikih vsaj šele v drugi polovici poletja, dasi s tem nevarnost okuženja nikakor še ni odstranjena. Po trditvi Francoza Ligniera prežene klope lucerna (nemška ali večna detelja), ki se zaseje po okuženih pašnikih. Klopi se preženo, če se okužena paša vsaj 15 mesecev ne izrablja, če se trava v tem času požiga in se goved po navodilih živinozdravnika nekaj mesecev redno umiva in čedi. Ozdravljeno govedo pa ostane še dolgo časa kugonosec, zato v okuženih krajih lahko trpi več let preden se kuga popolnoma zatne.

Končno še pristavim, da kužno krvomočnost pri konjih, ovcah in psih tudi povzročajo klopi, toda druge vrste, kakor pri govedih in deloma na drug način.

Gustav Pirc.

Šest kmetijskih resnic.

Ciril Prijatelj.

Pod tem naslovom bo v „Kmetovalcu“ priobčenih šest kratkih, poljudnih in poučnih spisov za naše kmetovalce. Naštete bodo glavne napake ali pogrési, ki jih opazujemo na naših kmetijah, ki se pa morajo polagoma odpraviti, oziroma izboljšati.

Prva kmetijska resnica.

Vzreja naše živine bo toliko časa slaba, dokler ne bomo priskrbeli živini najvažnejši pogoj življenja, brez katerega ne more nobeno bitje živeti, to je — **sveži zrak.**

Stopimo enkrat v preprost kmetovalčev hlev. Takoj pri vstopu nam vdari v nos neprijeten oster vonj amoniaka, strupenega plina, ki vpliva silno škodljivo na živalska dihalna. Uboga žival! Leto in dan je primorana vdihavati ta ostri in škodljivi plin. Kako neusmiljen je človek!

Plin se razvija iz razpadajočih organskih snovi, ki se nahajajo v živalskih odpadkih. Izpuhtevanje tega plina preprečimo, če odstranimo vsak dan iz hleva gnoj. Kjer so na razpolago večje množine vode, tam naj se hlevska tla vsaj enkrat na mesec čisto osnažijo. Vsakemu razumnemu kmetovalcu, ki drži na svoj hlev in živino, mu tega ne bo težko storiti!

Ker nimajo hlevi primernih oken, skozi katera bi naj prihajala dnevna svetloba, so temni in zatohli. Ponekod jih tudi s slamo zadelajo; celo videli smo okna, ki so bila založena s hlevskim gnojem, češ, to obdrži v hlevu toploto! Smrad, ki se nabira v takih hlevih, sopara in vlažnost, ki nastanete vsled takega ravnanja, povzročajo, da se naša mlada živina ne more zdravo razvijati. Hlevi z vlažnimi stenami ter mokrimi stropi, na katerih visi na tisoče kapljice vode, se vidijo preobilokrat v naših krajih.

Izgovor, da je poprava teh napak za danes predraga, ne drži; kajti osnažiti okna pri hlevih, v nje staviti šipe in redno zračenje govejega hleva, te izdatke zmore brez izjeme vsak kmetovalec.

Z malimi stroški pa se lahko vsakdo sam umisli v svojem hlevu takoimenovano prezračevalno napravo. Treba je le dobre volje in malo truda. Ako omenimo, da se v dobro prezračevalnem hlevu izmenja na eno glavo živine in eno uro 20 do 30 m³ svežega zraka, mislimo, da je pomen teh naprav v hlevih utemeljen. Tudi poskušnje, kako vplivajo take naprave na živali, so se najbolje obnesle. Poleg zdravja in krepkega razvoja mlade živine se je dokazalo pri kravah-molznicah, da so pri isti krmi dajale na leto 244 litrov mleka več, vsled moderno vzdanih prezračevalnic. V slični obliki, kakor so narejeni dimniki pri hišah, se izpeljajo skozi strop hleva, podstrešje in strehe prezračevalne naprave. Čim višje je naprava, tem bolje vleče. Zgoraj in spodaj se nahajajo zaklopnice, ki se potom vrvice manj ali več odpirajo. Nad napravo je seveda mala strehica neobhodno potrebna, da zabrani vpadanje dežja. Če se nam posreči dobiti nekaj slik, jih priobčimo v prihodnjem „Kmetovalcu“. Z majhnimi stroški bi se lahko vsak hlev ponašal s prezračevalnicami.

„V hleve veliko svetlobe in svežega zraka!“

Dve nujni nalogi naše živinoreje.

Agr. Ciril Prijatelj.

Naša živinoreja čaka nujne rešitve dveh zelo važnih nalog, ki se jih moramo takoj in energično lotiti, če nečemo, da nam ta panoga v najbližjem času znatno nazaduje.

Prva in glavna naloga, ki upravičeno marsikateremu živinorejcu napravlja sive lase, je **priskrba naših pasivnih občin z zadostnim številom plemenskih bikov**. Le malo številu občin v Sloveniji je danes tako srečnih, da posedujejo zadostno število plemenskih bikov. Kakšne posledice pa ima za živinorejo dejstvo, da v večini občin v Sloveniji ima po en bik nalogo uplemeniti do 300 krav, o tem si lahko vsak razumni živinorejec sam napravi žalostno sliko.

Drugo vprašanje, ki ne zaostaja veliko za prvim pa je, **kako postaviti rejo bikov pri kmetovalcih na dobičkanosno stran ter s tem pripomoči, da se bikoreja pri kmetovalcih priljubi**. Danes je plemenski bik za kmetovalca ona reja živine, ki mu obremenjuje posestvo z izdatki in ga upravičeno straši pred vzrejo ali nakupom. Vsak bikorejec je danes oni dobrotnik v občini, ki žrtvuje za obči napredek živinoreje v kraju lepe denarce ter žanje za to le delo in nehvaležnost. Zdi se mi, da je to tudi glavni vzrok, da se odreja po naših hlevih tako malo bikcev. Junčke se pusti rajše rezati in zrediti v vole, kar vsekako donaja kmetiji več dohodkov, nego bikoreja.

Več skrbi in truda bode napravila rešitev prve naloge, kajti pri naših živinorejcih ni najti enotnega mišljenja glede izboljšavanja živinoreje. Eni zagovarjajo in zahtevajo, da se uvozi iz tujine z nizko valuto večja množina lepih in dobrih bikov ter iste porazdeli s primerno državno podporo med kmetovalce. V lažjo dosego tega cilja naj bi se porabila vsa državna sredstva, ki so namenjena za letošnje premovanje, vzdrževalnine i. dr. To mnenje se bo videlo vsakemu nepravilno, kdor je bil že navzoč pri kakem premiranju goveje živine in opazoval zadovoljive vtise razdeljenih daril pri obdarjenih kmetovalcih. Ta način izboljšavanja živine naj bi bil po mnenju teh najboljši in bi se pomanjkanju plemenskih bikov najhitreje in uspešno odpomoglo.

Drugi pa, ki so si že iz lastne izkušnje pridobili dobrih naukov z vpeljavo tuje krvi in vedo, da je trenuten uspeh izboljševanje domače živine po tem načinu za poznejše rodove dvomljive vrednosti, so proti uvozu plemenske živine. Bojazen teh je upravičena in se prav lepo lahko razlaga z novjšimi pravili o podedovanju. S strani teh se zagovarja popolnoma pravilno stališče, da naj se v deželi sami pridno odbira (selekcioniira) najlepše, najboljše in, če le mogoče, preizkušeno domače blago, ki je že vsestransko našim klimatičnim in krmskim razmeram prilagodeno. Dopusča se uvoz le v prav majhnem številu plemenskih bikov in to samo za živinorejske zadruge z najboljšo živino in nekatere dvorce (rejska središča), ki potrebujejo plemenske bibe v svrhu osveženja domače krvi.

Za one živinorejce, ki poznajo živino le kot trgovsko izkoriščevalko kmetijstva in so jim pravila umne živinoreje španska vas, je umevno, da se bodo priklopili prvi skupini, to pa zato, ker se strašijo malo več dela, ki se pokaže pri drugem načinu povzdige živinoreje.

Toplo je pozdravljati v tem zmislu že l. 1920. zapričeto delo živinorejskega nadzorništva, oddelka za kmetijstvo. Škoda je le, da se mu je za to delo, ki se mi vidi v naših krajih najvažnejši vir dohodkov v bodočnosti, pridelo le dva pomočnika, ki delujeta eden na Kranjskem in drugi na Štajerskem.

Za odbiranje prvovrstne plemenske živine pa je potrebno veliko podrobnega dela od hleva do hleva, ki zahteva tudi zadostnega števila razpoložljivih in izvežbanih ljudi. Želeti bi bilo, da se letos nastavljeni okrajni ekonomski in njih pomočniki pri različnih okrajnih glavarstvih kolikor največ mogoče pritegnejo k omenjenemu

delu, kar bo obenem najlepši odgovor onim, ki danes še brezvestno zabavljajo čez nameščene kmetijske strokovnjake po deželi.

Pri odbiranju najboljših domače plemenske živine je uspeh v prvih letih neviden in minimalen, a ko se enkrat pokaže, hitro napreduje, postane zanesljiv in je veliko cenejši nego uvoz tuje plem. živine. — Izpeljava zadnjega pa bi v kljub velikim gmotnim sredstvom, ki bi jih mogoče imeli na razpolago od države, za danes vsaj bila zelo težko izpeljava in predragocena. Nakupovalna komisija v tujini, dragi prevozniki stroški, visoka današnja nakupovalna cena plemenske živine itd. bi neverjetno podražili uvoz, tako da že samo to dejstvo ubija akcijo. Nasprotno pa, če se odločimo za nadaljevanje odbiranja najboljših domače plemenske živine, prinese več haska, ako uporabimo ta sredstva za nakup domačih prvovrstnih bikcev in jih oddajamo potom državne podpore z gotovimi kontroliranimi pogoji kmetovalcu.

Žal za uvozom tuje plemenske živine ni treba biti nikomur!

O drugi nalogi, kako postaviti našo bikorejo pri kmetovalcih na dobičkanosno stran in nje rešitvi, prihodnjič. (Dalje prihodnjič.)

Katera ovca je v Sloveniji najboljša?

I. Hladnik, drž. živinorejski instruktor.

Z ovčjerejo se v prvi vrsti pečamo zaradi volne, posebno sedaj, ko je cena ovac tako visoka; šele v drugi vrsti zaradi mesa.

Važno je torej vedeti, katera ovca v Sloveniji ima najboljšo volno in kakšna je razlika v cenah med volno enega in drugega plemena.

Tvorničar sukna, g. Kristan, lastnik ene največjih tvornic v Zapužah pri Begunjah na Gorenjskem, deli kakovost naše volne v tri razrede, in sicer:

I. razred: prav dobra volna brez ali prav malo vlaknate primesi. Fina vlakna, prožna in dobre strukture; blago fino in trpežno. Sem prišteva:

1. Jezersko-Solčavsko, kot najboljšo;
2. Vrba (vas v občini Breznica pri Lescah);
3. Davča-Železniki.

II. razred: bolj groba z nekoliko več dlaknate primesi; blago ne dobi več one finosti. Sem prišteva:

1. okolico Bleda, predvsem Gorje-Podhom;
2. Sv. Ana-Tržič.

III. razred: groba volna, dlaknata, podelovanje težko; blago debelo, pusto. Sem prišteva:

1. Kamnik-Bohinj;
2. Dovje-Kranjska gora.

Razlika glede kakovosti v odstotkih je pa sledeča: Volna pod I. za 25—30% boljše od volne pod II. in ta zopet za 10—15% boljše od volne pod III.

Razlika v cenah posameznih razredov nam pokaže sledeče razmerje:

Volna pod I. osobito jezersko-solčavska do 130 K za kilogram; volna pod II. do 100 K za kilogram; volna pod III. do 90 K za kilogram.

Cene se sicer izpreminjajo, toda razlika med razredi ostane vedno v enakem razmerju. Tako tvorničar.

Na podlagi teh dejstev je glede kakovosti volne smatrati jezersko-solčavsko ovco v Sloveniji kot prvo in zaradi tega tudi rejo te ovce kot najdobričkanosnejšo. Ta ovca je pri nas že dodobra udomačena ter dobro uspeva

tudi v najslabših razmerah. Da je ta ovca res dobra, dokazuje tudi dejstvo, da je bila v Parizu v začetku druge polovice preteklega stoletja večkrat odlikovana. Svetinje odlikovani hrani še danes posestnik vulgo „Ank“ na Jezerskem.

Teža je zadovoljiva, t. j. 50—70 kg povprečno odrasle ovce; volne da povprečno 2 kg letno.

Z izbiranjem plemenskih živali, posebno ovnov, se bo teža ter kakovost in množina volne dala še zdatno izboljšati.

Ali ostane lansko še sladko vino poleti stanovitno?

Fr. Gombač, višji kletarski nadzornik.

Taka in enaka vprašanja sedaj često dohajajo in zato ne bo odveč, ako se to vprašanje, ki je za sedanje razmere pri sedanjih visokih vinskih cenah tako aktualno in važnega pomena, nekoliko obširneje obdela.

Za one, ki čitajo le vprašanja, sem nakratko tozadnevno odgovoril, da se popolnoma povretna vina ne bodo izpreminjala, dočim bodo ona, ki so še sladka, pričela kmalu zopet kipeti, pri tem barvo in okus izpreminjati, in če se jih bo zanemarilo, se utegnejo še celo pokvariti.

Pridnejšim čitateljem in dobrim ter skrbnim vinarjem naj pa služijo naslednji podatki in nasveti:

Za vina, ki so bila jeseni pravilno sprajljena, ki so dobro pokopela, ki so bila celo enkrat že pretočena ter se nahajajo v polnih sodih, se ni treba bati, ta bodo ostala neizpremenjena, t. j. stanovitna, posebno če bodo še enkrat sedaj ali maja pretočena in shranjena v neprevročiti kleti.

Drugače bo pa s še sladkimi vini. Ta bodo pričela nanovo kipeti, čim se klet primerno segreje. Manjše ali večje, krajše ali daljše kipenje bo odvisno od vsebine sladkorja in vsebine alkohola, kakortudi od kletne temperature.

Čim več sladkorja in alkohola ima vino in čim mrzlejša je klet, tem pozneje bo pričelo kipenje in tem dlje bo trajalo. V nasprotnem primeru bo pa kipenje kmalu ponehalo.

Vsekakor je pa pravilno, če tako vino še enkrat popolnoma pokipi, in je to celo po možnosti pospešiti, ker tako vino postane potem vsled razkrajivšega se sladkorja, močnejše, se lažje in gotovejše učisti ter postane stanovitno.

Vino, ki ni bilo od trgatve pretočeno, naj se sedaj, še preden prične zopet kipeti, pretoči v snažen, ne zažveplan sod. S tem se prvič odstrani vsa gošča ali blato, ki bi se vsled kipenja z vsem vinom zmešalo in mu lahko dober okus pokvarilo, in drugič se vino pri pretakanju nasiti zdravega zraka, ki znatno pospeši nadaljnje kipenje. Po dovršenem drugem kipenju se vino lahko še enkrat zopet pretoči in pri tem sod nekoliko zažvepla. Pusti se ga pa lahko tudi do jeseni nepretočenega.

Ko prične vino kipeti, se mora nekaj vina iz soda odtočiti, da ne sili pri vehi vun ter nastaviti kipelne vehe, enako kakor pri kipenju mošta. Ko vrenje popolnoma preneha, kar traja lahko le nekaj dni, pa tudi 2—4 tedne, se kipelna veha zopet odstrani ter sod zalije in zabije.

Če se kipeča vina ne opremijo na opisani način s kipelnimi vehami, naj se pa vsaj vehe prav narahlo zataknejo, da more vsled kipenja razvijajoča se ogljikova kislina neovirano uhajati, drugače se lahko pripeti, da sod raznese.

Zopetno kipenje se pač lahko zatre z dodatkom večje množine natrijevega bisulfata¹, ali z močnim žveplanjem, odnosno s filtriranjem, toda ne eno, ne drugo ni priporočljivo, in sicer prvi dve sredstvi že zaradi tega ne, ker presega to določila vinskega zakona, drugo pa, ker postane vino neharmonično in končno vendarle nestanovitno ter celo vlečljivo kot olje, kar ga napravi za kupčijo popolnoma nesposobnega. Zato je najbolje, da se pušči vinu svoj naravni razvoj.

Nova vina so izborna, kakršnih mogoče ne bomo zopet kmalu imeli, zato naj se jih skuša ohraniti popolnoma zdrava in popolnoma dozorela, da postanejo čim starejša, tem boljša.

Moderno zatiranje živalskih kužnih in nalezljivih bolezni.

Zdr. L. T.

Nikakor nočem s sledečimi izvajanji ugovarjati doslej običajnemu zatiranju in omejevanju živalskih kužnih bolezni, ki se je omejevalo, izvzemši rdečico in po nekoliko tudi vranični prisad, na zaporo prepoved prometa in plemenjenja ter v gotovih primerih celo na poboj obolelih živali, združeno z razkuževanjem okuženih hlevov. Vse to se je vršilo na podlagi zakona, se bo in se mora vršiti še tudi nadalje. Tudi ne omalovažujem s tem združenega pisarniškega opravila, zlasti statistike, ki znači pregled in bilanco o uspehih tega, često ne ravno prijetnega posla, dasi ne tajim, da je po mojem — sicer nemerodajnem — mnenju, tega zatiranja s papirjem in črnilom včasih le malo preveč.

Moj namen je, povdariti važnost modernega pobijanja kužnih in nalezljivih bolezni naših domačih živali ter vzbuditi zanimanje in poglobiti razumevanje zanje med živinorejci samimi.

Prva skrb živinorejca bodi, da izbruh bolezni sploh zabrani. To skušaj doseči z vzrejo krepkih, utrjenih živali pod kolikor mogoče ugodnimi zdravstvenimi razmerami. Kot take prihajajo v poštev v prvi vrsti skrbna izbira plemenjakov in plemenic ter vzorno urejeni zračni in svetli hlevi, primerno krmljenje in negovanje, združeno s skrbjo, da živina ne pride v dotiko, niti posredno niti neposredno, z okuženimi in okužbe sumljivimi živalmi. Ne smemo pa pozabiti, da se, ne toliko z zboljšanjem vzgojnih razmer, pač pa s požlahtnitvenjem pasem in plemen zmanjša odporna sila telesa (organizma) napram vsaki, zlasti nalezljivi bolezni.

Vsa prej omenjena skrb pa pogosto ne zadošča, ker je nešteto možnosti, da se prenese nalezljiva bolezen med zdravo živino.

Zato je znanost, ki se peča s proučevanjem kužnih in nalezljivih bolezni, iskala potov in sredstev, s katerimi bi se moglo preprečiti razširjanje teh bolezni in zmanjšati škodo, ki jo povzročajo. Uvidevši, da mnogih bolezni z običajnimi zdravili ni mogoče ugonobiti in opazujoč, da zapuščajo nekateri bolezni, tako človeku kakortudi živalim, če so jih prebolele tako odporno moč, da so varne pred novim okuženjem, so prišli na misel, to orožje — protistrupe —, ki ga ustvarja takorekoč bolezen, uporabiti v boju proti njej sami.

V mislih imam cepljenje z oslabeledimi kužili in protistrupi. Prvi, ki je to odkril in započel, je bil angleški zdravnik Jenner, ki je leta 1796. uvedel cepljenje proti kozam ali osepnicam. To cepljenje, ki

¹ Glasom vinskega zakona se sme dodati največ 5 gramov bisulfita na 100 litrov vina.

je imelo spočetka in še dolgo kesneje seveda mnogo nasprotnikov, je dandanes splošno priznано in večina držav je uvedla obvezno cepljenje proti osepticam. Uspeh tega cepljenja je za vsakogar tako očividni, da ga ni treba še posebej povdarjati. Naslednja desetletja tvorijo dobo proučavanja kužnih bolezni in iskanja njih povzročiteljev, dokler razni učenjaki — raziskovalci v zadnjih desetletjih 19. stoletja ne odkrijejo zaporedoma večine povzročiteljev živalskih kužnih bolezni. Nato sledi doba, v kateri se prične uvajati cepljenje proti raznim živinskim kugam, obstoječe v vbrizgavanju protistrupov v kri z namenom, da tam uničijo kužila, oziroma v vbrizgavanju oslabeledih, nalašč zato pripravljenih kužil v zvezi s protistrupi ali brez njih, z namenom, napraviti žival za okuženje nesprejemljivo.

(Dalje prihodnjič.)

Vzroki neplodnosti pri govedih.

Vsako leto dobivamo nebroj vprašanj, zakaj se krave ne pojajo, in če se pojajo, zakaj ne ostanejo breje ali izvrgujejo.

Z nastopnim spisom odgovorimo na enaka vprašanja, in sicer navedemo vse vzroke, ki jih posnamemo po spisu prof. dr. E. Zschokkeja v Curihu, ki je bil objavljen v kmetijskem letopisu za Švico, izdan od zveznega kmetijskega oddelka (ministrstva) v Švici v l. 1898.

Pregled vzrokov goveji neplodnosti.

A. Neplodnost, ki ji je bik vzrok.

1. **Telesna nezmožnost zaskočenja:** Starost, telesna slabost, bolečine v nogah, zlasti v členkih, v parkljih in v mišicah (slabost v ledjih), razmerno prenizka postava bika.

2. **Lenoba v zaskočenju:** Splošna obolest, vročina, mrzlica, bolezni v prebavilih, bolezni v možganih, bolezni (bolečine) na spolovilih, spačena spolovila, močno telesno utrujenost, presilna poraba za plemenitev, ohlapna ali nezadostna prehranitev, premočna krma v zvezi z nezadostnim pregibanjem, osebna mržnja bikova do kake krave in včasih tudi začasna mržnja do plemenitve vsled ponesrečenega padca pri zaskočenju.

3. **Nezmožnost zaskočenja:** Bolna spolovila, bradavice, izpuščaji in druga vnetja ali ranjenje žile, zamašnje, oteklina in druge bolezni vrhnje kože, ki sega čez žilo.

4. **Nezmožnost oploditve (jalovost):** Napačna spolovila, dvospolnost, bolna moda (otrpjena, zaapnjena, vnetja in snetjava), spolna onemoglost: starost, prezgodnja ali presilna poraba za plemenitev, plemenjenje v sorodstvu, nezadostna prehranitev in oskrbovanje, presilna poraba za delo (vprego itd.), odebeljenje zlasti v mladosti.

Bika je navadno takrat za jalovega smatrati, če je nekaj zdravih krav brezuspešno zaskočil. Ker pri zaskočenju more cela vrsta nesrečnih slučajev zavirati oploditev (nemirnost živali, velika razlika v velikosti, vrta sramnica itd.), zato pelje razumen gospodar sicer drugače zdravo kravo večkrat k istemu biku, ali bika premenja, preden končno bika ali kravo smatra za jalova.

B. Neplodnost, ki ji je krava vzrok.

1. **Če se krava vnovič ali se sploh ne poja.**

a) **Splošni vzroki:** Starost in vsled nje izginjanje jajčnikov, debelost, mrtva narava, stalno bivanje v hlevu, premenjava krme ali hleva.

Splošno motenje prehranitve; slabo oskrbovanje; nezadostno, enostransko in ohlapno prehranjevanje;

mrzla, mokra in nedišeča krma (trava in seno iz osojnih zemljišč); motenje v prebavilih vse vrste, ki jemlje tek in povzroča drisko.

Izborna mlečnost (zlasti po otelitvi), prenaporno delo (utrujenost).

Splošno obolenje: Okuženje (jetika), mrzlica, vročina in prehlajenje; bolezni v možganih, v jetrih, v ledicah in sploh bolečine (gnojenje, rak itd.).

Predolgo odlašanje plemenitve, če se je krava že crkrat ali večkrat pojala.

Nekatere vrste zdravil (narkotika).

b) **Posebne izpremembene spolovilih:** Prirojena spačena spolovila (dvospolnost) ali spolno oslabiljenje (na pr. vsled plemenjenja v sorodstvu).

Spačenje jajčnikov vsled bolezni (jetika, rak), vsled trajanje vnetja (skleroza, zaraščanje) in vsled tega, ker se nanovo ne tvorijo potrebni rumeni deli jajčnika (nepravilno krmljenje itd.).

Bolešno stanje telčnika: Neiztrebljen odmrli plod, sluz in gnoj; smrkavost telčnikove zlužne kože (beli tok).

2. **Če je pojanje neznamno ali sploh neočitno:** Sila in trajnost znakov običajnega pojanja sta pri vsaki kravi drugačna, zato je vse to natančno opazovati ter je oskrbovalce govedih na to opozoriti in jih poučiti.

Pojanje je manj očitno pri oslabeledih kravah (vsled velike mlečnosti, naporenega dela, bolezni v prebavilih in ob boleznih sploh), pri neprestanem bivanju v hlevu, ob nezadostni in ohlapni krmi.

3. **Če se krava poja, se zaskoči, pa se ne ubreji.**

a) Če se pojaitev redno (vsake tri tedne) kaže, a se krava ne ubreji:

Mehaniške ovire oploditve: Premajhni biki, vrta sramnica, vznemirjenje med zaskočenjem vsled bojzljivosti (pri junicah), uljesa in brazgotine v sramnici.

Nadalje pri presilni pojatvi: Polnokrvnost krav, močna in razburljiva krma, tudi prezgodnje vodenje, velika občutljivost sramnice, ranjenje, vsled česar nastane po zaskočenju močno tiščanje; če se ustje telčnika ne zapre; nakopičenje sluzi v sramnici, da se ustje telčnika med plemenitvijo ne odpre, prepozno vodenje, nerazmerno povečanje telčnikovega ustja, izpuščaji v sramnici, smrkavost sramnice, jedki sluz. Oboleli telčnik (skleroza, zaapnjenje kotilidonov, zaprtje jajčnika).

b) **Krava se prevečkrat poja ali včasih nepresfano (pojatnica):** Če je tej prikazni tudi pri kravah vzrok bolezen v možganih ali v rodilih, še ni dognano. Redkokrat se prepogosta pojatnost kaže pri sicer zdravih kravah. Navadno je tej prikazni vzrok bolezen v jajčnikih: mehurčasto razkrajanje, vodenica v jajčniku, vnetje, zlasti jetično vnetje jajčnika.

4. **Če se krava sicer ubreji, a ne donese (izvrže).**

a) Vsled nepravilne lege ali razvitja mladiča: Nestvor ploda, zamožanje popkovine itd.

b) Smrt ploda vsled okuženja skozi sramnico: kužno izvrgovanje.

c) Splošno groznično obolenje krave: Kužne bolezni.

d) Vnanji vplivi, ki delujejo posredno ali neposredno na telčnik: Udarci, sunki (preozka hlevska vrata), trpinčenje (udarci na nos), padci, medsebojno zaskakovanje, utrujenje, prestrašenje, prehlajenje (posebno z mrzlo kimo in pijačo).

e) Strupi, dristila, pokvarjena krma.

Iz tega spisa je razvidno, koliko vzrokov more zakriviti neplodnost ali izvrgovanje krav. Razumen gospodar bo na podlagi tega spisa mnogokrat mogel dognati vzrok in ga odstraniti, če se sploh odstraniti da, drugače pa mora vprašati veččega živinozdravnika za svet, ki

žival preišče, vzrok dožene in poda navodilo, kako je neprilike odstraniti, če se sploh dajo odstraniti.

Mi smo pa s tem spisom enkrat za vselej odgovorili na vprašanja, zakaj se krave nepojajo, zakaj ne ostanejo breje, zakaj izvrgujejo.

KMET. ŠOLSKI VESTNIK.

Sklep zimske kmetijske šole na Grmu. Zimska šola na Grmu se je zaključila 30. marca. Sklepni izpiti, katerih sta se udeležila šef oddelka za kmetijstvo Sancin in kmet. svetnik Rohrman, so pokazali prav povoljne učne uspehe. Drugi zimski tečaj so dovršili sledeči učenci: Bogataj Janez iz Ledine, Cerk Anton iz Borovnice, Cerar Anton iz Verneka pri Litiji, Dular Franc iz Cegelnice, Hladnik Franc iz Blatne gorice, Horvatič Jože iz Krške vasi, Košir Anton iz Laz pri Borovnici, Košir Franc iz Travnika, Košir Janez iz Bukovega vrha, Kumše Ivan iz Bresta, Letnar Franc iz Starega gradu pri Kamniku, Novak Miroslav iz Vnanjih gor, Pirc Ivan iz Žimaric, Rus Stanko iz Loškega potoka in Zupan Alojzij z Brezij.

Sklep kmetijsko-gospodinjkega tečaja v Beltincih. Prvi gospodinjški tečaj v tekočem letu se je vršil v Beltincih od 1. februarja do 15. aprila. Udeležilo se ga je 9 deklet, in sicer: Casar Barbara iz Bogojnic, Cipot Helena v Majnčicah, Gomboc Ana in Gomboc Treza pri Sv. Sebastjanu, Horvat Katarina v Veržeju, Mavčec Roza v Lipovcih, Mlinarič Barbara v Bratoncih, Mlinarič Marija in Sreš Marija v Bratoncih. Tečaj sta vodili ss. Jakoba Falež in Filipina Šijanec. Razen teh sta poučevala okrajni ekonom Fr. Vojsk in nadučitelj Špreger. Sklepnege izpita so se udeležili starši deklet in nekaj drugih interesentov iz okolice.

Kmetijsko-nadaljevalni tečaj v Orla vasi se je vršil od 4. novembra 1921. do 18. marca t. l. Vodil ga je nadučitelj Radovan Majovšek. To je bil prvi nadaljevalni tečaj, ki se je vršil po novem načrtu za nadaljevalne šole. Poučevalo se je v tečaju po dvakrat na teden, vselej po tri ure. Ves pouk je obsegal 19 učnih tednov s skupnim številom 117 učnih ur. Učni uspeh je bil dober, disciplina hvalevredna. Kazni ni bilo. Zanimanje za pouk veliko, obisk prav dober. Kmetijsko-nadaljevalni tečaj je obiskovalo 18 učencev, od teh 8 s prav dobrim uspehom, 9 z dobrim in 1 z zadovoljivim uspehom. Tečaj so gmotno podpirali merodajni činitelji iz okolice, poleg okrajnega zastopa na Vranskem, ki je prispeval 500 K, različni posestniki, ki so dajali po večje in manjše svote, tako da se je nabralo skupaj nad 2000 K. Prihodnji objavimo imena.

Kmetijsko-gospodinjki tečaj v Orla vasi. Poleg nadaljevalne šole za fante se je vršila v Orla vasi tudi nadaljevalna šola za kmetijska dekleta, in sicer od 5. novembra 1921. do 26. marca 1922. Tudi v tem tečaju se je poučevalo po dvakrat na teden in po 3 ure. Bilo je skupaj 20 učnih tednov in 126 učnih ur. Uspeh je bil ravnotako ugoden kakor pri mladeničih. Tečaj je obiskovalo 20 deklet, izmed katerih so ga dovršile: 8 s prav dobrim uspehom, 9 z dobrim in 3 z zadovoljivim uspehom. Tečaj je vodila učiteljica Anica Brišnik, ki je absolvirala gospodinjki tečaj za učiteljice v Marjanišču. Tudi ta tečaj se je vršil po novem načrtu za gospodinjko-nadaljevalne tečaje.

VPRAŠANJA IN ODGOVORI.

Podrobna navodila k vprašanjem glej t. številko.

Vprašanje 54. Moje lansko belo vino je prav dobro in močno, toda še precej sladko. Ali bo vino tudi poleti ostalo stanovitno? (P. R. v K.)

Odgovor: Jeseni pravilno spravljena in popolnoma povreta vina se ne bodo izpreminjala, samo pretočiti se jih mora

sedaj spomladi. Nasprotno pa bodo vina, ki so še sladka, pričela kmalu zopet kipeči, pri tem barvo in okus izpreminjati in če se jih bo zanemarilo, se utegnejo celo še pokvariti — cikniti. Več o tem v članku: „Ali ostane lansko še sladko vino poleti stanovitno?“ na strani 72.

Fr. G.

Vprašanje 55. V naši občini strahovito razsaja krvomočnost govedi. Meni samemu je lansko in predlansko leto poginilo 5 glav goveje živine. Vse poizkušnje in vsa poizvedovanja po vzrokih bolezni so bila zaman. Neveščiji ljudje se puste slepariti od nekega „veščaka“ tam izza Kamnika, ki hodi bolno živino „zagovarjat“. Kaj utegne biti vzrok v občini splošno razsajajoči krvomočnosti pri govedih in kako bi jo bilo zatreti? (Š. V. na G.)

Odgovor: Na Vaše vprašanje dovolj obširno odgovoriti ne gre v tem delu lista, zato objavimo v pričujoči številki poseben spis o kužni krvomočnosti pri govedih, tembolj, ker nam je znano, da se imajo s to boleznijo boriti tudi v drugih krajih Slovenije in bo torej dobro, če prizadete poučimo, saj je prva in poglavitna naloga naše družbe skrbeti za kmetijsko prosveto. Nevednost o kmetijskih rečeh najbolj zadržuje kmetijski napredek, ki koncem vseh koncev obstoji v stalnem najvišjem dohodku od kmetijstva, ki se da doseči. Kaj pomaga kmetovalcu največja pridnost in najdebelejši žulji na rokah, če pa na drugi strani vsled svoje nevednosti ni poplačan za svoj trud, kakor v tem primeru, ko mu lahko nepotreben pogin njegove živine vzame ves plod njegovega truda iz njegove fizične pridnosti ter napora. Obžalujemo, da ste se šele sedaj obrnili do družbe, katere pouk bo koristil v pričetku vsaj zavednejšim; domišljavi nezavedneži bodo pa sčasoma že za pametnimi pricapljali. Ali ondotna podružnica naše družbe o tej tamošnji nepriliki nič ne ve? Saj je zato ustanovljena, da dela v prid svojih udov in posebej v prid kmetijstva vsega svojega delovnega okrožja. Svoječasno je bila Vaša podružnica ena najdelovnejših, seveda, sedaj pa spi v prid neumnosti. Kar pa se tiče sleparij, ki hodi pri Vas obolelo živino „zagovarjat“, je pa žalosten pojav, ki ga nas Slovencev mora biti sram in sveta dolžnost vsakega zavednega človeka mora biti, narediti ljudstvo v njegov prid zavedno z neprestanim poučevanjem, z razširjevanjem dobrega in z zatiranjem slabega berila, katero slednje le ljudstvo bega in tira v nezavednost. Torej na delo, da bo slovenski kmetovalec v naši državi vedno na prvem mestu glede naprednega in umnega kmetovanja! V tem prvenstvu iščimo vsi svojo zadačo, ki smo dobre volje in Kmetijska družba za Slovenijo naj koraka na čelu; k njej naj se zatekajo vsi oni, ki spoznajo njen pravi smoter, a prezirajmo klevetnike, ki hočejo, da naj bo Kmetijska družba le molzna krava, ki naj daje mleko brez krme.

Vprašanje 56. Večkrat nastanejo zaradi meje spori med sosedi, ki bi se dali mirnim potom urediti, če bi v vasi ali občini bil več kmetovalec, ki bi se razumel na zemljeknjižne mape in po njih znal zmeriti tudi zemljišča. Ali se v Sloveniji nahaja zavod za preprosto zemljemerstvo? (F. V. v Ž.)

Odgovor: V Ljubljani na tehniko je poseben oddelek za zemljemerce, kateri študij traja pa štiri leta in zahteva kot predpogoj popolno srednješolsko izobrazbo. Na podlagi tega študija postanejo zemljemerci geometri. Posebnih zavodov za pouk v preprostem zemljemerstvu nimamo. Pač se pa učenci na kmetijskih šolah, torej tudi na Grmu, učijo toliko zemljemerstva, da se vsaj v glavnem spoznajo v zemljeknjižnih mapah in da lahko zmerijo tudi posamezne parcele. Če se tak učencem zanima za ta predmet, si lahko pridobi toliko vaje, da bo v navadnih primerih lahko določil mejo. Če je pa spor bolj kočljiv in je treba natančnega merjenja, tedaj je na vsak način poklicati uradnega zemljemerca, kajti le njegovi sklepi so merodajni za sodnika kakortudi za morebitno popravo v zemljiški knjigi.

Vprašanje 57. Pripravil sem iz raznih odpadkov mešanec ali kompost, ki ga večkrat polivam z gnojnico. Sosed trdi, da je tak gnoj veliko manj vreden nego umetno gnojilo. Jaz sem pa nasprotnega mnenja. Kdo ima prav? **Ali je dobro napravljen kompost več vreden kakor umetno gnojilo?** (M. Š. v G.)

Odgovor: Na Vaše vprašanje ne moremo kar na splošno odgovoriti, kajti primera med kompostom in umetnimi gnojili ni pravilna. Umetna gnojila so navadno specialna gnojila, t. j. vsako gnojilo vsebuje v **glavnem** samo po eno rastlinsko hranilo, na primer čilski soliter ali apnov dušik samo **dušik**, Tomasova žlindra, kostna moka, superfosfat in dr. samo **fosforno kislino**, kajnit in kalijeva sol samo **kali**. Drugače je pa pri kompostu. Kompost ali mešanec je gnoj, ki je nastal s parletnim razkrojevanjem rastlinskih in živalskih odpadkov, ki se jih zbere in zmeša z gnojem in gnojnico. Tak gnoj je brezdvomno veliko več vreden kakor pa posamezna vrsta umetnih gnojil, ker vsebuje dušik, fosforno kislino in kali, razentega pa deluje še v zemlji z veliko množino zemeljskih bakterijev, ki razkrajajo rastlinska hranila in jih tako pripravljajo, da jih koreninice lahko vsrkavajo. Vsled tega je kompost zelo izvrstno gnojilo. Toda tudi umetna gnojila so zelo učinkovita, če se jih pravilno rabi in da zemlji v njih vsa hranila, ki so rastlinam potrebna.

Vprašanje 58. Nameravam ograditi svoje zemljišče, da si napravim drevesnico. Sosedje mi pa branijo, da z ograjo ne snem preblizu njih meje, ker si prisvajajo pravico stezanja pri oranju. **Kako naj postopam pri napravi ograje?** (F. M. v D.)

Odgovor: Po deželnem stavbnem redu za bivšo deželo Kranjsko, ki je še vedno v veljavi, morate v svrhu ograjenja drevesnice prositi županstvo za stavbno dovoljenje. Na podlagi take prošnje mora županstvo razpravljati o vloženi prošnji na licu mesta, kamor je povabiti prošnjika in vse sosednje posestnike, ki utegnejo proti takemu dovoljenju ugovarjati. Župan potem izda gradbeno dovoljenje, **toda le v okviru stavbnega reda** ter se mu ni ozirati na ugovore, ki jih morda kak mejaš stavi s svojega zasebno-pravnega stališča. Glede ugovorov proti novi stavbi, na primer pri Vas glede ograje, župan ne sme upoštevati ugovorov mejašev zaradi služnostne pravice do raztezanja pri oranju, ampak Vam mora dati stavbno dovoljenje, in onim, ki ugovarjajo zaradi stezanja, pa mora odgovoriti, da naj se glede ugotovitve svojih zasebno-pravnih pravic obrne na okrajno sodišče. Proti odločitvi župana ima vsaka stranka pravico **pritožiti** se na občinski odbor in proti odločitvi občinskega odbora pa sedaj na pokrajinsko upravo za Slovenijo v Ljubljani.

Vprašanje 59. Ali se da že pri mladih goskah spoznati spol?

Odgovor: Na to stvarno 52. vprašanje v zadnji številki „Kmetovalca“ pojasnujem s tem, kako jaz razločujem gosi od gosaka. Gosi imajo na trebuhu med nogami „punkeljček“, medtem ko ga gosak nima. Pri „punkeljčku“ je namreč koža bolj ohlapna in visi od trebuha. Gosak pa ima kožo na tem mestu napeto in trebuh raven. Pri prav mladih goskah se pa tega ne pozna tako natančno, pač pa jih razločujem že jeseni, preden jih izbiram za plemo. (I. V. v L.)

Vprašanje 60. Ker se toliko piše o vrednosti gnojnice kot gnojilo, vprašam, **kakšno vrednost ima gnojnica?** (R. P. v K.)

Odgovor: Gnojnica vsebuje največ dušika in kalija, katere gnojilne snovi kupujemo dandanes pri nas z apnovim dušikom, oziroma s kalijevo soljo ali kajnitom. V apnovem dušiku stane 1 kg dušika 44 K in v kalijevi soli 1 kg kalija 12 K. Koliko teh gnojil vsebuje gnojnica? 1 liter sveže goveje scalnice vsebuje približno 12 gramov scalnega dušika. Ker se pa ta na zraku hitro izpremeni v plinasti amoniakov dušik, ima stara gnojnica, ki se hrani na prostem, le približno 4 grame dušika. Kali se ne izgubi. Dobro ohranjena nerazredčena gnojnica v zaprtih, pokritih gnojničnih jamah ima celo 8—10 gramov dušika. 1000 litrov ali 10 hektolitrov dobre gnojnice ima torej 8 kg dušika in 15 kg kalija v današnji **vrednosti 532 K**. Iz tega

lahko razvidite, kako važno je zbirati gnojnico v dobro pokritih gnojničnih jamah.

KMETIJSKE NOVICE

Praktična knjiga za merjenje. Podpreglednik fin. kontrole Alojzij Ermenc v Podčetrtku je založil računsko knjigo, s pomočjo katere si lahko vsak hitro izračuni površino vsakovrstne parcele, prostornino vsake posode, kakor sodov, kadi, valjev (cilindrov) itd., ugotovi v nepolnih sodih, kadeh in valjih v njih se nahajajočo množino tekočin v litrih, in živo težo goveje živine brez tehtnice v kilogramih. Knjiga vsebuje tri tabele in natančen pouk o preračunavanju. Razentega so v knjigi natančna pojasnila geometričnih računov z ulomki. V zalogi je ostalo še malo knjig. Kdor si jo želi nabaviti, naj takoj piše na naslov: Alojzij Ermenc, podpreglednik finančne kontrole v Podčetrtku, Štajersko. Knjiga stane 40 kron.

Sredstva za nakup subvencijskih bikov so sila **nizka** in bodo komaj zadostovala za one prosilce, ki so se lansko leto priglasili, ki jim pa tedaj zaradi slinavke ni bilo mogoče ustreči. Družba zatorej zaenkrat ne more sprejemati **nobenh novih priglasov** za nakup subvencijskih bikov. Ko bodo sredstva iz odobrenega državnega proračuna zopet na razpolaganje, se bo to z razglasom objavilo.

Cena plemenskih bikov pincgavske pasme na **Koroškem** je tako visoka, da je trenutno vsak uvoz popolnoma nemogoč. Na licu mesta bi znašal kg žive teže približno 2000 a. K, t. j. naših 80 j. K.

Število prošnikov za subvencijske merjaščke in ovne je tako naraslo, da se zaenkrat ne more sprejemati novih prijav. Sprejemanje prošenj je torej zaključeno. Ko prejme družba novih prispevkov od pokrajinske uprave, se bo nadaljnja dobava potom razglasa objavila.

Oddaja umetnih gnojil za poizkuse. Z ozirom na veliko število priglasevcev za izvedbo poizkusov z umetnimi gnojili, ki jih je delegacija proizvajalcev čilskega solitra brezplačno dala na razpolaganje, se sporoča, da ni bilo mogoče upoštevati vseh prosilcev, ker se jih je na stotine priglasilo. Umetna gnojila za poizkuse so se dodelila v prvi vrsti takim kmetovalcem, od katerih je pričakovati, da bodo te poizkuse izvršili točno po navodilih in o uspehih poročali družbi. Dalje onim priglasicem, ki so navedli že kulturne rastline, katerim bodo gnojili. Vsakemu priglasicu se je dodelilo gnojila le za eno rastlino. Z ozirom na veliko število dopisov ni bilo mogoče odgovoriti vsakemu posamezniku, kar naj blagovolijo interesenti vzeti na znanje. Odslej se umetna gnojila za pomladne poizkuse ne bodo več dodeljevala.

URADNE VESTI.

VABILA

k občnim zborom podružnic Kmetijske družbe za Slovenijo.

SPORED:

1. Točke 1.—6. po § 31. družbenih pravil.
2. Slučajnosti.

Bizeljsko, v nedeljo, 14. maja 1922. po rani sv. maši v šoli;

Cerklje pri Kršem, v četrtek, 25. maja 1922. ob osmih dopoldne v gostilni Butara v Cerkljah;

Devica Marija v Polju, v nedeljo, 14. maja 1922. ob osmih zjutraj v šoli pri Dev. Mar. v Polju;

Dobje pri Planini, v nedeljo, 14. maja 1922. ob poldvanajstih dopoldne v občinski pisarni v Dobju;

Grahovo, v nedeljo, 14. maja 1922. po večernicah v šoli;

Laško, v nedeljo, 14. maja 1922. ob osmih zjutraj v šoli;

Ljutomer, v nedeljo, 14. maja 1922. po rani maši v meščanski šoli v Ljutomeru. — Po končanem občnem zboru se vrši volitev krajevnega odbora zveze vinogradnikov SHS;

Mestinje-Sv. Peter na Medvedovem selu, v nedeljo, 14. maja 1922. ob dveh popoldne v prostorih Flor. Verka v Goličah;
Sava-St. Lambert, v nedeljo, 14. maja 1922. ob treh pop. v šoli;
Sodražica, v nedeljo, 21. maja 1922. ob treh popoldne v ljudski šoli;

Stari trg pri Črnomlju, v nedeljo, 14. maja 1922. ob devetih dopoldne v prostorih g. Marka Majerle v Starem trgu;

Stari trg pri Rakeku, v nedeljo, 14. maja 1922. ob osmih zjutraj v dvorani konsumnega društva v Starem trgu;

Sv. Jakob v Slov. Goricah, v nedeljo, 28. maja 1922. ob osmih zjutraj v prostorih stare šole;

Sv. Jurij na Pesnici, v nedeljo, 14. maja 1922. po rani službi božji v gostilni Smonig v Svečeni;

Sv. Marjeta pri Moškanjcih, v nedeljo, 14. maja 1922. ob osmih zjutraj v šoli;

Sv. Tomaž pri Ormožu, v nedeljo, 14. maja 1922. ob polosmih zjutraj v mežnariji pri Sv. Tomažu pri Ormožu;

Šenčur pri Kranju, v nedeljo, 14. maja 1922. ob treh popoldne v šoli;

Škofja vas-Vojnik, v nedeljo, 14. maja 1922. ob devetih dopoldne v posojilnični dvorani v Vojniku;

Šmarjeta, v nedeljo, 14. maja 1922. po prvi sv. maši v kaplaniji;

Šmartno ob Savi, v nedeljo, 14. maja 1922. ob treh popoldne pri članu g. Ludv. Dolničarju, v Hrastju št. 7.

Predavanja se vrše pri sledečih podružnicah:

Dobrava pri Kropli, v nedeljo, 14. maja 1922;

Ljutomer, v nedeljo, 14. maja 1922;

Sv. Jurij na Pesnici, v nedeljo, 14. maja 1922.

ZAPISNIK SEJE

glavnega odbora Kmetijske družbe za Slovenijo

v sredo, 5. aprila 1922.

Seji predseduje družbeni predsednik. Navzoči so gg. podpredsednika: Jarc in Pipan ter odborniki gg.: Bajuk, Brenčič, Černagoj, Černe Franc, Hočevar Franc, Jan, Košar, Meden, Pavlin, Skalický, Steblovnik, Štrumbelj, Vrečko, dr. Verstovšek ter družbeni tajnik inž. Lah.

Kot zastopnik Pokrajinske uprave, oddelka za kmetijstvo, prisostvuje seji šef tega oddelka g. Ivo Sancin. Svojo odstonost je opravičil odbornik g. Ažman.

G. predsednik ob eni popoldne otvori sejo in ugotovi sklepčnost. Nato tajnik prečita zapisnik zadnje odborove seje od 22. februarja, poroča o izvršitvi sklepov te seje ter o doseženih uspehih. Poda tudi gg. odbornikom pojasnila o posameznih točkah zapisnika. Kmetijska družba dosedaj še ni prejela nikake državne podpore, ker je tozadevna postavka pač v proračunu, ki pa še ni od narodne skupščine sprejeta.

Na vprašanja, tičočna se oddelka za kmetijstvo, poda podrobna pojasnila šef tega oddelka. Iz teh je razvidno, da so vsled nepotrjenega proračuna bili v nevarnosti celo razni nujno potrebni zavodi, vsled česar se ni moglo upoštevati novih proračunskih postavk, ampak se dela z dvanajstinami prejšnjega proračuna. Pri znižanju uradništva so se črtala samo ona živinozdravniška mesta, ki niso bila zasedena. Semensko žito je bilo dodeljeno v prvi vrsti onim krajem, ki so bili prizadeti po toči, oziroma posestnikom-pogorelcem. Razdelitev je izvršil oddelak za kmetijstvo, ki je imel s tem težko nalogo, kajti namesto od Kmetijske družbe zahtevanih 20 vagonov, je bilo za Slovenijo poslanih samo 5 vagonov. Razentega je kmetijsko ministrstvo začetkoma javilo, da se bo žito brezplačno dodelilo, pozneje pa določilo po 7 Din. za kg. Razdelitev tega semena je bila poverjena okrajnim glavarstvom prizadetih krajev.

Na interpelacijo glede letošnjega pomanjkanja modre galice se razvije živahna razprava, iz katere sledi, da je družba

za svoje ude, ki so se pravočasno oglasili, imela zadostno množino galice in da jo je dobil po 22 K za kg vsak ud, ki se je do konci januarja priglasil. Za nemarne ude družba ni dolžna skrbeti, za neude pa sploh ne sme skrbeti. Kmetovalci, ki pristopijo k družbi samo takrat, kadar se jim nudi hipna gmotna korist, ne pojmiyo pravega pomena Kmetijske družbe. Za take kmetovalce se družba ne more in ne sme brigati in se je predsednik izrazil, da nanje žvižga s stališča družbenih nalog, ki jih pravila predpisujejo.

Iz predsedniškega poročila sledi, da je družba dosegla izpremembo naredbe o cimentiranju sodov. Glede dobave plemenskih bikov se je g. predsednik obrnil na Predarelsko. Osveženje krvi je za našo živinorejo nujno potrebno. Kmetijska družba je čestitala Čebelarskemu društvu ob njegovi petindvajsetletnici. — Franc Simončič, strokovni adjunkt, je izstopil iz službe pri družbi in prevzel mesto strokovnega učitelja na kmetijski šoli na Grmu. — Letos ima Kmetijska družba manj udov nego lani, ker je udnina višja in ker je večina podružnic malomarnih pri pobiranju udnine. Udnina je tudi letos tako nizka, da ne krije stroškov za izdajanje „Kmetovalca“. Za prihodnje leto jo bo družbeni občni zbor moral znatno zvišati, če naj družba izhaja in naj priskrbovanje gospodarskih potrebščin postavi na prejšnjo zdravo podlago.

Pri razpravi o ljubljanskem vinskem sejmu se je ugotovilo, da se je od strani Kmetijske družbe doseglo znižanje najemnine za razstavni prostor za 51.000 K. Razentega so družbeni tajnik in dva druga družbena uradnika veliko pomagali pri tej prireditvi. Družba je dala tudi svoje vozove in delavce na razpolaganje. Očitek, da Kmetijske družba za to prireditev ni ganila z mezincem, je popolnoma krivičen.

Z ozirom na primere, da se od politične oblasti preganjajo absolventi bivše družbene živinozdravniške šole v Ljubljani, se sklene, da se proti temu nastopi.

Razentega bo treba misliti na uvedbo tečajev za izvežbanje kmetovalcev za prvo pomoč pri živalskih boleznih.

Tajnik poroča, da je Kmetijska družba imenovala v odbor za prireditev obrtne razstave v Celju svojega zastopnika. Oddelak za kmetijstvo je naprosila, da se ukine veterinarski pregled plemenske živine na namembni postaji pri prevozu v Sloveniji. Tej prošnji se je že ugodilo. Kmetijska družba je podala svoja mnenja o zakonu proti draginji in o zakonu o zaščiti delavcev, v katerih je zastopala koristi kmetovalcev. Delagacijo financ je naprosila, da izda davkoplačevalcem letni obračun davkov; v kmetijskem ministrstvu se je zavzela za ustanovitev državne kobilarne v Račjem. Na članek v „Učiteljskem Tovarišu“, v katerem se družbi predbaciva zapostavljanje ljudskošolskega učiteljstva, se je doposlalo pojasnilo. Povpraševanje po plemenskih bikih, merjarskih in ovnih je živahno, toda državna sredstva so pičila.

Poročilo tajnika se po nekaterih pojasnilih odobri.

Predlog g. Steblovnika, da naj družba vnovič vložijo prošnjo na železniško ministrstvo za znižanje tarifov za vse kmetijske potrebščine, se sprejme.

Istotako sta sprejeta predloga g. Košarja, da naj vlada do končne ureditve viničarskega reda izda prehodno naredbo o začasni ureditvi pravic viničarjev in njih gospodarjev, ter naj vlada takoj ukine kontrolne liste, ki so sedaj potrebni pri prevozu vina v Jugoslaviji.

Temu sledi podrobno poročilo g. kmet. svetnika Skalického o jugoslovansko-trgovski anketi v Pragi, ki se jo je udeležil kot zastopnik Kmetijske družbe. Po kratki debati o pospeševanju izvoza naših vin se naprosi g. Skalický, da tudi nadalje zasleduje to vprašanje.

Občni zbor Kmetijske družbe se določi za jesen t. l.

Ob petih zaključil predsednik odborovo sejo s pristavkom, da se ostale točke dnevnega reda rešijo v prihodnji seji.

KMETOVALEC.

Ilustrovan gospodarski list.

Uradno glasilo
Kmetijske družbe za Slovenijo.

•Kmetovalec• izhaja 15. in zadnji dan v mesecu ter stane 10 D. na leto.
Za inozemstvo 15 D. — Posamezna številka stane 50 para.
Ude Kmetijske družbe za Slovenijo dobivajo list brezplačno.

Inserati (oznari) se zaračunajo po nastopih cenah: Inzerat na pol strani 30 D.
na 1/2 strani 150 D., na 1/3 strani 75 D., na 1/4 strani 50 D., na 1/8 strani 25 D.
Vsaka beseda v „Malih naznanilih“ stane 25 par, najmanj pa skupaj 5 D.

Urejuje inž. Rado Lah; založba Kmetijske družbe za Slovenijo;
tisk J. Blasnika naslednikov.

Vsa pisma, naročila in reklamacije je pošiljati Kmetijski družbi za Slovenijo v Ljubljani, Turjaški trg štev. 3. — Ponatisi iz »Kmetovalca« so dovoljeni le tedaj, če se navede vir.

Št. 8. Ljubljana, 30. aprila 1922. Letnik XXXIX.

Kmetijska družba za Slovenijo ima za svoje ude v zalogi naslednje kmetijske potrebščine.

Vse cene so z ozirom na sedanje razmere popolnoma neobvezne.

Semena:

Grahora, po Din 7.— za kg.

Sladkorna pesa, po Din 8.— za kilogram.

Seme krmilne pese, pristno severo-nemško blago, rdečo in rumeno mamutovko ali ekendorfovko, Oberndorfer in Leutewitzer po 7 dinarjev kilogram. Semensko peso je Kmetijska družba naročila naravnost od svetovnoznane vzgojevalca Metteja iz Quedlinburga v Severni Nemčiji. Opozarjamo ude posebno na elitno vrsto (Schlossware) Oberndorfer in Leutewitzer, ki jo na podlagi večletnih poskusov kar najbolje priporočamo in ki so pod jamstvom novih nemških norm k zakonu o kontroli semena.

Semensko deteljo, nemško lucerno kakor tudi domačo, oddaja družba svojim udom. Oddaja samo najskrbneje čiščeno seme, ki je preiskano po državnem preizkuševališču v Ljubljani. Vreče po 100 kg so opremljene z izvirnimi plombami tega zavoda, pa tudi za nadrobne pošiljate prevzame družba vsa jamstva glede čistosti in brezpredeničnosti.

V zalogi so naslednje vrste semenske detelje in trave:

črna ali domača detelja	27.—	Din za kg
lucerna ali nemška detelja	26.—	" " "
bela detelja	20.—	" " "
brezpredenični mačji rep	14.—	" " "
pasja trava	20.—	" " "
angleška ljujlika, 844	9.—	" " "
angleška ljujlika, 843	12.—	" " "
laška ljujlika	11.—	" " "
prvovrstna travniška mešanica	12.—	" " "

Cene za semena veljajo za odjem najmanje 5 kg in se ovojnina in poštnina posebe računata. Ovojnina se računa po lastni ceni ter se ne sprejme nazaj, poštnina znaša od zavitkov do 5 kg 8 Din., od 5 do 10 kg 20 Din., od 10 do 15 kg 30 Din., od 15 do 20 kg 40 Din. Za povzete zavitke je plačati pri predaji razen pristojbin za zavitke še pristojbino za nakaznico. Radi visokih poštnih pristojbin priporočamo udom, da si semena prilično v Ljubljani osebno kupijo. Kdor tega ne more pa naj vsaj kupnino naprej vplača potom položnice 10712 na račun Kmetijske družbe pri poštnem ček. uradu, da si prihrani povzetnih pristojbin. Priračunati pa mora vselej k poštnini še dostavnino

3 Din. in ovojnino 3 Din. od vsakih 5 kg poštnega ovoja. Pri odjemu celih vreč naj zahtevajo podružnice posebne ponudbe.

Umetna gnojila:

Cene veljajo za nadrobne pošiljate. Pri vagonskih naročilih naj se podružnice obrnejo preje pisмено na družbo, ki jim bo napravila po možnosti ugodnejše cene.

Apneni dušik z 19% dušika, z oljem prepariran, po 210 Din 100 kg, dobi se v vrečah po 75 kg.

Kalijeva sol, 42%, je zopet v zalogi po Din 130 — za 100 kg.

Kostni superfosfat z 18% v vodi raztopne fosf. kisline po 180 Din 100 kilogramov z vrečami.

Kostna zdrobna moka z 5% dušika in 20% skupne fosforove kisline po 185 din sto kg.

Rudninski superfosfat s ca 16% v vodi raztopne fosforove kisline po 140 dinarjev sto kilogramov.

Surova kostna moka z 4% dušika in 16% skupne fosforovi kisline po 140 din. sto kg.

Thomasova žlindra. Po dolgoletnem presledku je prešla družba zopet prvo pošiljatev Thomasove žlindre. Gnojilo vsebuje ca 18 odstotkov skupne fosforove kisline in stane z vrečami vred v nadrobni oddaji Din 220.— za 100 kilogramov. Nižjeodstotna Thomasova žlindra je primerno cenejša.

Krmila:

Bučne oljne tropine, jako dobre, sveže kakovosti, po Din 2:50 za kilogram v kolačih brez vreč.

Ogrščine cele tropine (rapsove tropine) po 2:30 Din brez vreč. Te tropine v kolačih imajo enako redilno vrednost kakor lanene tropine.

Lanene tropine, zmlate po Din 4:— za kg.

Ribja moka. Odslej ima kmetijska družba v zalogi zopet priljubljeno ribjo moko, ki je izborno močno krmilo za prašiče in perutnino in ki jo je oddala družba pred vojno vsako leto svojim udom mnogo vagonov. Pri ribji moki, ki naj bo pri-

merna za krmljenje, je najvažnejše, da zanesljivo nima v sebi preveč toščobe in tudi ne preveč soli. Taka ribja moka vsebuje 50—60% beljakovin, 20—30% fosforokislega apna, le 1 do 2% toščobe in največ 3% soli. Povprečno vsebuje norveška ribja moka le po 2 odstotka soli, je torej absolutno rečna na soli, kar je zlasti važno pri reji mladih prasičev, ki je sol zanje zelo škodljiva. Cena ribji moki pri odjemu 100 kg v originalni vreči Din 8.— za kg, na drobno Din 8.50 za kg. Opozorjamo na strokovni spis glede uporabe in učinka ribje moke, ki je izšel kot št. 41. Gospodarskih navodil.

Riževi otrobi, vsebujejo 17% beljakovin in maščobe, tedaj enakovredne pšeničnim otrobom po 1.90 Din za 1 kg z vrečami.

Poklajno apno vsebuje 38% fosforove kisline od koje je 80% raztopljive, je zopet v zalogi. Tega prvovrstnega krmilnega apna iz kosti pri nas dolgo let ni bilo dobiti, dočim so udje močno zanj povpraševali. Cena poklajnemu apnu je v izvornih vrečah, težkih 80 kilogramov po Din 5.50 kilogram, v manjših množinah po Din 6.— kilogram. Za manjše pošiljke na zunaj se še posebej zaračunaj za vsako pošiljatev Din 14.— za poštnino, zavoj, vožni list itd. Manj kakor 5 kg se ne razpošilja. Opozorjamo, da je poklajno apno nujno potreben dodatek h krmi, ker krmila nimajo dovolj rudninskih snovi; zlasti fosforove kisline, in da precipitiranega poklajnega apna ni zamenjati z ničvrednimi, a dragimi redilnimi štupami za živino.

Vinogradniške in vrtno potrebščine:

Antiklor (gl. salojidin).

Bakrena pasta (Bosna pasta) 3.50 Din za kg v čebrih po 100 kilogramov. Čebri se ne računajo posebej. Najboljši strokovnjaki priporočajo nakup tega najučinkovitejšega in lahko uporabljivega sredstva proti peronospori ali paležu na trti. (Glej inserat).

Drevesne škropilnice za prevoz, razne kakovosti na izbiro po različnih cenah.

Eponit, s katerim se vzame vinu vsak zopern okus ali duh, bodisi po klobi, plesnivcu, po sodu, grenkobi itd. stane 30 Din kilogram, poštnina in ovoj posebej.

Gumijevi trakovi, najmočnejši od trdke Pirelli, Milano, za vezanje trt po 100 Din kg.

Gumijeve plošče (sklopke) za trtne škropilnice po Din 7.50 komad.

Modra galica je razprodana.

Natrijev tiosulfat (gl. salojidin).

Petrolfenol, sredstvo zoper krvavo uš, po 12.50 Din 1 kg v posodi kupca.

Rafija, majunga extrissima, po Din 10 za kilogram.
Salojidin, (antiklor, natr. tiosulfat) preskušeno sredstvo zoper oidij, trtno plesnobo, po 7 Din za 1 kg.

Škropilnice (bakrene) za trte so zopet v zalogi. Cena za komad 400 Din.

Tobačni izvleček imamo zopet v zalogi. Cena zaklopnici po 5 kg 35 Din brez poštnine.

Vinometri so zopet na razpolago. Komad stane Din 40.— brez poštnine. Poštnina 25 dinarjev.

Žepljivi trakovi na juti za žepljanje sodov, najboljši, brez arzena po 7 Din kilogram, na azbestu po 11 Din kilogram.

Želatina za čiščenje vina po 45 Din kilogram.

Žepljalniki, ročni po 70.— Din za komad.

Žepljalniki, nahrbtni po Din 300.— komad.

Žepljo, dvojno rafinirano, superventilirano, 85—95 Chancel, 90/100% finosti, v vrečah po 50 kg po Din 4.—, manjše množine po Din 4.50 za kg.

Razne kmetijske potrebščine:

Antilavit v varstvo setev pšenice, turšice, graha, grašice, travnih in deteljnih, vrtnih in gozdnih semen vseh vrst pred poljskimi vranami, vrabci, kokošmi itd., je zopet došel in se dobi v zaklopnicah po pol kilograma za 25 Din, četrt kilograma za 15 Din, osminko kilograma za 10 Din, 50 gramov za 6.25 dinarjev.

Bergamaški brusni kamni so ravnokar došli. V zalogi so sledeče vrste: 28/29 cm dolge, po Din 12.— za komad; 25/26 cm po Din 12.—; 23/24 cm po Din 8.—; 20/21 cm dolge, po Din 6.— za komad.

Kose prvovrstne, so zopet v zalogi in sicer stanejo 65 cm dolge Din 13.— komad; 70 cm dolge Din 14.— komad; 75 cm dolge Din 14.50 komad.

Rogaški brusni kamni po Din 2.— za komad.

Stroji: V zalogi so sledeči stroji:

Trierji (čistilniki) L a po Din 150.— za komad; L b po Din 1250.—; I. po Din 1850.—

Plužni trupi AW 5 po Din 225.—; AW 4 po Din 16.—

Braze, raznovrstne od Din 175.— do 455.— za komad.

Vinogradniški plugi od Din 205.— do 370 za komad.

Ročni okopovalniki po Din 280.—

Plugji in drugi stroji dosepejo v najkrajšem času.

Na vse denarne pošiljke, naj se napiše, v kakšno svrhu so poslane.

Dobra žena in mati ima vedno nekoliko steklenic lekarnarja Fellerja prijetno dišečega „Elsafluida“ pri hiši. Dobro služi za drgnjenje hrbta, rok, nog in celega telesa, kot kosmetikum za usta, kožo in glavo. Mnogo močnejši, izdatnejši in delujoči kakor francosko žganje. 3 dvojnate steklenice ali 1 specialno steklenico skup z zamotom in poštnino za 72 K pošilja: Eugen V. Feller, Stubica donja, Elza trg št. 333, Hrovaško.

Mala naznanila.

Za vsako besedo je naprej plačati 25 para v denarju ali znakmah najmanj na skupaj Din. 5.— sicer se naznanila ne objavijo.

Upravništvo ne prevzame posredovanja.

Mlinske kamne,

sekane iz najboljših bele, ostre skale, trde in srednje od 40 do 100 cm široke, po naročilu tudi večje, izdelujem zopet in prodajam po najnižjih cenah s pisмено garancijo. Leskovšek Anton, posestnik in kamnosek, Sv. Jurij ob južni železnici pri Celju.

Ovčjereja

se vsled opustitve celotno proda, 70 ovac jezerske pasme. Ponudbe na graščino Krupo, p. Semič.

Kupim cirkularno žago

na motorni pogon v dobrem stanju. Ivan Puntar, Unec pri Rakeku.

Ambrož & Grošičar,

strugarska in strojno ključavnčarska delavnica, Trnovski pristan št. 32, Ljubljana. Prevzema vsakovrstna popravila kakor tudi delno nova naročila in sicer: poljedelske stroje, mlino itd. ter vsa v to svrhu spadajoča dela. Vsa naročila izvršiva solidno in točno.

Hlode, gojzdove, trame, deske in drva

ponudite Lesni družbi Ilirija, Ljubljana, Kralja Petra trg št. 8 pred sodnijo. Plačujejo se najvišje dnevne cene

Kupujem

žive čebele v kranjičih in roje v vsaki množini. Kdor jih ima naprodaj, prosim, da mi laži. Anton Zumer, Cebelarsko in govska trdka na Javorniku, Gorenjsko.

Mavec (Gips)

iz glasovitih mavčnih zalog kot umetno gnojilo za trošenje detelje, travnikov, zelenikov i. t. d., kakor tudi razkuženje hlevov, konzerviranje gnoja naj niko ne zamudi kupiti. Josip Vanos, glavna zaloga, Smarča-Kamnik, Podružnica: Dolenc, Kranj. Anton Stergar, Kamnik. Josip Komatar, Mengeš.

Za izboljšanje travnikov

so priporočljivi deteljni odpadki, dobra in tečna krmna so pa očiščeni deteljni odpadki, katere ceno dobite pri trdki Wilh. Steinherz, Ljubljana.

Kostanjev les

prosto vagon in večje množine v gozdu kupi J. Pogačnik, Ljubljana, Dalmatinova ul. 1./I. Posredovalci se dobro plačajo.

Priporoča se trdka

Josip Petelinc, Ljubljana, Sv. Petra nasip št. 7. Edina tovarniška zaloga najboljših živalnih strojev za rodbinsko in obrtno rabo. Istotam se dobijo vsi posamezni deli za živalne stroje in kolesa, potrebščine za gospodinstvo, krojače, čevljarje in sedlarje.

Ženitbena ponudba.

Mladenci ekonom, prijetne zunanosti s premoženjem 800.000 K, se želi priženiti k deklici ali vdovi z večjim posestvom v prometnem kraju. Dopisi naj se pošiljajo na upravo pod števil. 800.

Kot upravitelj-oskrbnik

na veleposestvo išče službe gospodarski pristav s strokovno usobrazbo ter večletno prakso v vseh kmetijskih panogah, kakor tudi gozdarstva. Nastop službe — proti trimesečni odpovedi — po dogovoru. Ponudbe pod števil. 132 na „Kmetovalca“.

Stavbeno podjetje.

Mestni stavbenik. Zidarski mojster.

Al. in Val. Accetto, — Ljubljana
Trnovski pristan št. 14.

Zaprisežena sodna cenilca. Prevzema vsakovrstne visoke stavbe v mestu in po deželi (od zunaj specielno praktična in higienska gospodarska poslopja in hleve). Izvršitev načrtov in proračunov — nadalje oblastveno koncesionirana posredovalnica za nakup in prodajo posestev in zemljišč.

Tisoče ljudi v vseh deželah sveta uporabljajo že 25 let prijetno dišeči

Fellerjev „ELSAFLUID“

kot KOSMETIKUM

za nego zob, zobnega mesa, glave, kot dodatek vodi za umivanje, ker je radi svojega antiseptičnega, čistega in osvežujočega delovanja najboljšega učinka. Ravno tako je priljubljen kot blago delujoče in

zelo prijetno sredstvo za drgnjenje

hrbta, rok, nog in celega telesa. Je mnogo močnejši in bolje delujoč nego francosko žganje in najboljšo sredstvo te vrste. Tisoče priznanj! Z

zavitkom in s poštnino za vsakega: 3 dvojnate ali 1 špeciialna steklenica 72 K.

Za prodajalce:

12 dvojn. ali 4 špec. steklenice . 300 K
24 dvojn. ali 8 špec. steklenic . 570 K
36 dvojn. ali 12 špec. steklenic . 800 K
poštine prosto na Vašo pošto. Kdor denar naprej pošlje, dobi popust v naravi.

Razno: Elza obličje za kurja očesa 8 K in 12 K; Elsa mentolni klinčič 16 K; Elsa posipalni prašek 12 K; pravo Elsa ribje olje 80 K; Elsa voda za usta 48 K; Elsa kolonjska voda 60 K; Elsa šumski miris 60 K; glicerin 16 in 60 K; Lysol, Lysoform 48 K; kineški čaj 4 K; Elsa mrčesni prašek 16 K; sirup za podgane in miši po 16 in 20 K.

EUGEN V. FELLER, lekarnar

Stubica donja, Elsatrg št. 333 (Hrvaško).

Prodam

enoletnega kozla plemenjaka. FRANC ZIHERL, Vodice nad Ljubljano.

Lep volčji pes,

čiste pasme, 8 mesecev star, temnosiv, dober čuvaj, na prodaj. Bukovic, Ljubljana, Streliška ulica št. 8. Cena 1000 dinarjev.

Na prodaj

imam kozo z kozličkom, zelo dobra mlekarica. Poizve se pri Fran Tomčič-u, Polhov gradec.

Seno in slamo

prodam. Cena po dogovoru. Josip Leben, Sevlje pošta Selca.

Nakupimo več bukovich drv takoj ali spomvaznovov sebih laudi. Pomožbe z navedbo cene poslati Kmetijski družbi v Ljubljani.

KORANIT

asbestni šrilj — za pokrivanje streh

je najboljšo sredstvo sedanjosti.

Koranit je neomejeno trpežen.
Koranit tehta na 1 m² samo 12 kg.
Koranit ne odzobe in je nepremočljiv.
Koranit se ne lomi in ne trga, je elastičen.
Koranit je popolnoma siguran proti ognju.
Koranita vihar ne more odtrgati.
Koranit-strehe ni treba popravljati.
Koranit streha je najcenejša, zato ker je Koranit streha najbolj trpežna.

Vsa pojasnila daje in proračune pošlje:

FRAN HOČEVAR, Žirovnica-Moste, Gorenjsko.

Glavni zastopnik Koranita za Slovenijo.

Semena

vseh vrst priporoča Sever & Komp., Ljubljana, Wolfova ulica št. 12. — Zahtevajte cenovnik!

Za večleten najem

se išče srednje posestvo (v ravnini). Pomožbe je vposlati na: Upravitelj, poštnoležeče Trzin, Gorojsko.

Proda se

radi pomanjkanja prostora kobilu rdeče barve, dobra za tek in težko vožnjo, nadalje en nov dvovprežni in en enovprežni voz ter dvoje novih vpreg. Naslov pove uprava tega lista.

Na prodaj

je zelo lepa lovška psica, poldrugo leto stara, izredno tepe črno svitile barve in kratke dlake. — Cena po dogovoru. J. Martinčič, Kamenško, Št. Janž, Dolensko.

Na prodaj je

malo rabljeni gepelj radi naprave električnega motorja in koleselj. (1 jermenica 90 cm, druga 40, trčila 50 cm), pomožno vratilo (Zwischengestell) in 16 m železnih drogov. Valentin Babnik, Zgoranja Šiška št. 32.

Na prodaj

imam zelo lepo kobilu, eno leto staro, pingavške pasme na Koroški Beli štev. 65, pri Lipovcu, p. Javornik.

Bodečo pocinkasto žico

primerno za ograje (malo rabljeno) razpošilja po nizki ceni tvrdka Levstek & Oblak, Rakek.

1 lesen in 1 železni gepelj,

5 jarcev plemenskih, 1 kobilu 2 leti staro in en boršt 20 johov z ca 400 m² bukovega, smrekovega in javorovega lesa ter več hrastovih desk prodaja Franc Sodja, Ribno, p. Bled.

Pravo semensko grahoro

za zeleno krmo in vsa druga poljska in vrtna semena priporoča Josip Urbančič, trgovina s semeni v Ljubljani, nasproti hotela Union.

Bika

20 mesecev starega, pingavške pasme, jako lepega in 1 leto staro kobilu pingavške pasme, jako lepo, oba za plemo, prodaja Jakob Skok, Mengeš.

Za najvišjo ceno prevzame in plača takoj

KOSTANJEV LES

FRANC KUPNIK, Kostrivniška slatina. Podplat pri Rogatcu.

Lepota

kože, obraza, vratu, rok, kakor tudi lepa rast las se more doseči samo z razumnim negovanjem lepote. — Lekarnarju Fellerju je dospelo na tisoče priznalnih pisem iz vseh strani sveta!

„ELSA“ lilično mlečno milo najboljšo blago, najfinejšo „milo lepote“; 4 kosi z zavitkom in s poštnino 120 K.

„ELSA“ obrazna pomada odstrani vsako nečistost kože, solnčne pege, zajedance, nabore itd., naredi kožo mehko, rožnatobelo in čisto; 2 porcelanasta lončka z zavitkom in s poštnino 80 K.

„ELSA“ tanochina pomada za rast las krepi kožo glave, preprečuje izpadanje, lomljenje in cepanje las, zaprečuje prhut, prerano osivelost itd. 2 porcelanasta lončka z zavitkom in s poštnino 80 K.

Prodajalci, kateri naročijo najmanj 12 kosov od posameznih predmetov, dobijo popust v naravi.

Razno: Lilično mleko 24 K; brkomaz 10 K; najfinejši Hege puder drja Klugeria v velikih originalnih škatljah 40 K; najfinejši Hege zobni prašek v patentiranih škatljah 40 K; puder za rospe v vrečicah 8 K; zobni prašek v škatljah 12 K; v vrečicah 8 K; Sachet-dišava za perilo 12 K; Schampoon za lase 8 K; rumenilo 12 listkov 48 K; najfinejši parfem po 48 in 60 K; močna voda za lase 80 K. — Pri teh predmetih se računajo zavitek in poštnina posebel.

EUGEN V. FELLER, lekarnar
Stubica donja, Elsatrg št. 333, (Hrvaško).

POZIV.

Zadružna centrala r. z. z. o. z. je s sklepom občnega zbora z dne 6. VII. 1920. sklenila razdružitev in likvidacijo. Likvidatorji so: Peter Hauptman, župnik na Dobrovi, dr. Josip Jerič in dr. Marko Natlačen, odvetnika v Ljubljani. Upniki se pozivajo, da svoje terjatve zoper zadruogo prijavijo v neodložljivem roku enega leta od dneva, ko se ta poziv v „Kmetovalcu“ tretjič objavi.

ANDREJ OSET — Maribor

Aleksandrova cesta 57. — Telefon št. 88.

Trgovina deželnih pridelkov, z drvami, vinom in sadjevcem se priporoča za nakup in prodajo po najugodnejših cenah.

Brzjavljavi: Andrej Oset, Maribor.

Gumijevi trakovi za cepljenje trt, rafija, trtne škroplnice sistema „Vermorel“ in „Austria“, gumijeve cevi in plošče, razpršilniki za žveplo, žveplo za vinograde „Floristella“, žvepleno-apnena brozga, galica ausiška, umetno gnojilo, apneni dušik in vse vinogradniške potrebščine dobavlja po najnižjih, brezkonkurenčnih cenah

„Pasteurit“, K. Saria,

Maribor, Koroška cesta 30.

Brzjavljavi naslov: Pasteurit Maribor. — Telefon št. 229.

Kmetska hranilnica in posojilnica na Vačah

f. z. z. o. z.

vabi na

REDNI OBČNI ZBOR,

ki se vrši dne 14. maja 1922. ob eni uri
popoldne v zadružni pisarni.

DNEVNI RED:

1. Potrjenje letnega računa za leto 1921.
2. Volitev načelstva in nadzorstva.
3. Čitanje revizijskega poročila.
4. Slučajnosti.

Načelstvo.

Sodi

za vino, žganje,
olje, mast, med
petrolej

za transport in shrambo
ima vedno v zalogi
vsako množino

Franjo Repič
sodarski mojster
Trnovo, Ljubljana

Istotam sprejemajo se v
to stroko spadalnoča do-
pravila.

Solidno delo!

Cene zmerno! Točna
postrežba!

Iv. Jax in sin

Ljubljana.

Gospodarska cesta
**šivalni stroji in
stroji za pletenje**

Izborna konstrukcija in
elegančna izvršitev iz
tovarne v Lincu. Usta-
novljena l. 1867.

Vezenje poučuje brez-
plačno.

Pisalni stroji

„A D L E R“

Ceniki zastoj in franko.

**Kolesa iz prvih
tovarn:**

DÜRKOPP, STYRIA,
WAFFENRAD.

Onim, ki ljubijo napredek!

Stotokrat poplačan trud!

Opozarjamo kmetovalce na zelo
dobro in lahko vporabljivo

GALIČNO PASTO „BOSNA“

ki je najbolj pripravno in po strokov-
nih izkušnjah najučinkovitejše sred-
stvo zoper peronosporo in druge
rastlinske bolezni. Vporablja se lahko
tudi mesto galjce za škropljenje
krompirja. Dobi se v čebrih po 25,
50 in 100 kg pri **Kmetijski družbi**
za Slovenijo v Ljubljani.

KORANIT

asbestni škriklj je pravi in
najboljši jugoslovanski

Eternit.

Zaloga za

Kranj — Tržič — Radovljica

pri

K. Bocak, Tržič.

Vinometre „Bernadot“ — Asbeste
bombaž in prašek — Eponit —
Francosko želatino — Lipovo ogle
Marmornat prašek — Modro ga-
lico — Natrijev bisulfit — Ribji
mehur — Špansko zemljo — Tan-
nin — Žveplo v prahu — Limo-
novo kislino — Vinsko kislino —
Sodo bicarbono — Strupa proste
barve itd. ima v zalogi po naj-
nižji ceni

drogerija ANTON KANC

Ljubljana, Židovska ulica 1.

POZOR!

Najboljši jugoslovanski Eternit,
asbestni škriklj je

SALONIT

iz najboljšega splitskega cementa
znamka „Salona“ od

„SPALATO“ d. d.
portland-cementa, Split.

Glavna zaloga za Gorenjsko:
Franc Dolenc, Kranj.

— Ponudbe na zahtevo takoj. —

Upravništvo
„Kmetovalca“

sprejema
**primerne
inserterate**

po cenah,
ki so razvidne na
poglavju.

Objavljenje bo ime-
lo vedno zadovoljiv
uspeh, kajti „Kme-
tovalec“ izhaja
dvakrat mesečno. v
30 tisoč izvodih ter
je razširjen po vseh
slovenskih deželah.

Ivan Komatič

prodajalec strojev
v Ljubljani, Gradšče
št. 11, prtilčje.
priporoča kot dolgo
letni zastopnik znane,
dobre

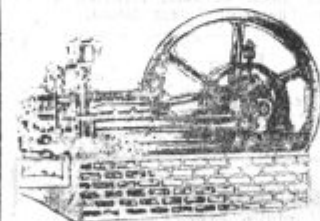
kmetijske stroje
(slamorenice, mlatil-
nice, gepeljne, slamo-
rezne nože) i. dr.

Tudi imam v zalogi v
Mariboru brzoparilnike
vseh velikosti od 60 l
dalje, s pocinkanim
parnim sodoim.

Gepeljne in mlatilnice
se pri oddaji po dozo-
voru tudi postavljajo
(montira).

Gospodarska zveza v Ljubljani

Dunajska cesta — Bavarski dvor.

Velika za-
loga vsa-
kovrstnih
poljedel-
skih stro-
jev.

iz najslavitejših tovarn.
Zastopstvo za parne kotle znanih
tvornic „Welsla“.

Kdor hoče imeti

prvovrstne poljedelske stroje,
izborne oralne priprave,

Lokomobile,
mlatilnice,
sejalne in
kosilne
stroje,
pumpe,
slamorez-
nice
i. t. d.

Raznovrstne
pluge, brane
in okopal-
nike,
osipalnice,
drobilne
mline,
repereznice
i. t. d.

(Solidno češko blago).

naj pride pogledat ali naj piše na tovarni zalogo
MELICHAR - UMRATH - BÄCHER
v ŠT. JURJU ob južni železnici.

Kmetska posojilnica

Ijubljanske okolice ■ v LJUBLJANI ■

v lastnem zadružnem domu na Dunajski cesti št. 18

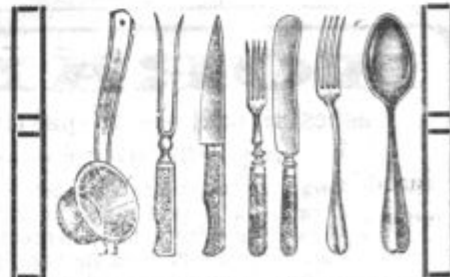
Obrestuje hranilne vloge po **3%** (1)

brez vsakega odbitka rentnega davka katerega plačuje posojilnica sama za vložnike.

Sprejema tudi vloge v tekočem računu v zvezi s čekovnim prometom ter
jih obrestuje od dne vloge do dne dviga.

Stanje hranilnih vlog nad 115,000.000 kron.

Stanje rezervnih zakladov 1,200.000 kron.

**Jedilno orodje, žlice, nože,
škarje** sploh vso nožarsko in
galenterijsko robo razpošilja na
veliko in drobno po čudovito nizkih cenah
veletrgovina in razpošiljalna

R. STERMECKI, Celje 319.
(Slovenija). Zahtevajte ilustrovani cenik
Kar ne ugaja se zamenja ali vrne denar